

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETO JE ABLQDEVINYENYE NU KPEĐODZINYA

KPOKPLQYIDEME

Esi wođe dzezi kɔtɛe be, amegbetowo katã fe gomekpɔkpɔ sɔsɔe, anye gomedokpe na amegbetɔfomea fe ablodemenɔnɔ, nutefewɔwɔ kple nɔtifafa le xexeame ta la.

Esi eme va kɔ fãa be, abloddevinyenye si nye amegbetɔ desiadɛ tɔ la nu mabumabu akpɔ gbɔe wòtso be hlɔnuwɔwɔ ɔe amegbetɔfomea nu va bɔ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre ɔe nuwɔna vloɛ sia nɔti ale wođe adzɔgbɛ heɔɔe kplikpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetɔ nanɔ agbe le ablodɛ me, aɔe efe didi agblɔ faa vɔvɔ manɔmee, asubɔ nusi dzi wòxɔ se, avo tso nɔdzidodoname si me eye hiãkame maganye agbenɔnɔ fe afɔklinu na ame hahowɔ o nɔti la,

Esi woɔo kpe edzi be, ehiã be se nadzɔ Amegbetɔ fe Abloddevinyenye nu Kpeɔodzinya la nu, be ametetedeto kple funyafunyawɔwɔ ame magawɔe be ame aɔeke nayi eɔokui ta uli gei la to aglãdzedze me o nɔti la,

Esi wohiã vevie be woado dukɔ kple dukɔwo dome kadodo ɔe nɔɔ le xexemedukɔwo katã dome ta la,

Esi Xexeme Dukɔ Fofuawo ɔe adzɔgbɛ le wofe ɔoɔo si te wode asie la me be, to Amegbetɔ fe abloddevinyenye nu Kpeɔodzinya me la, amegbetɔ desiadɛ, eɔanye nyɔnu alo nɔtsu o, fe gomekpɔkpɔ sɔ eye wokpɔ mɔ be to esia me la, hadomegbenɔnɔ azɔ ɔe nɔɔ, ablodɛ asu amesiame si wu tsã eye agbenɔnɔ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsã ta la,

Esi dukɔ siwo katã da asi ɔe Kpeɔodzinya dzi la ɔe adzɔgbɛ be yewoakpɔ egbɔ be amesiame de bubu Kpeɔodzinya la kple amewo fe ablodemenɔnɔ bliboe nu kpakple nkulɛle ɔe ɔoɔo la nɔti to ɔekawɔwɔ me kple Xexeme Dukɔ Fofuawo la,

Esi eme kɔ fãa be gomekpɔkpɔ kple Ablodemenɔnɔ gɔmesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpɔkpɔ na adzɔgbɛɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKO FOFUAWO JE TAKPEKPEGã LE GBEFã DEM:

Amegbetowo fe Abloddevinyenye nu Kpeɔodzinya sia be, enye ɔoɔo si dzi mieda asi ɔo na amewo katã le xexeame godoo. Miele mɔkpɔkpɔ me be amesiame kple xexeame habɔbɔ desiadɛ le afisiafi azɔ ɔe Kpeɔodzinya sia nu. Woakakae ɔe xexeame katã to efiafia kple emedede na amewo me. Esia awɔe be amewo nase Kpeɔodzinya la gɔme eye woaxɔe, awɔ ɔe edzi be, agbenɔnɔ natsɔ afo nyuie le Dukɔ siwo le Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔbɔ me la me. Wokpɔ mɔ be woakaka Kpeɔodzinya la ɔe Xɔɔeasinyigba siwo dzi dum dukɔ aɔewo le la hã me hena dzidzedzekpɔkpɔ.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 1

Wodzi amegbetowo katã ablodɛviwoe eye wodzena bubu kple gomekpɔkpɔ sɔsɔe. Susu kple dzitsinya le wo dometo desiadɛ si eyata wodze be woanɔ anyi le ɔekawɔwɔ blibo me.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 2-LIA

Ele be amesiame nakpɔ gome le abloddevinyenye fe ɔoɔo siwo katã le Kpeɔodzinya la me me. Woawɔ ɔoɔo siawo dzi vovotodeameme manɔmetɔe ɔe efe dzɔtsofe, nɔtigbalɛ fe amadede, nɔtsu alo nyɔnyuie,

gbegbɔgbɔ, xɔsehamenɔ, dunyahamenɔ, ame fe susu fe vovototo, ɖevinyenye alo ɖofe tɔxɛ aɖeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aɖeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɖanye dukɔ nɔ-ɛɖokui si o, ɛɖanye xɔɖeasi dukɔ alo dukɔ manɔɖokuisi o, vovotodeameme nuwɔna aɖeke mayi edzi ku ɖe enu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 3-LIA

Ele be amesiame nana agbe leablɔɖe kple dedienɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 4-LIA

Womatsɔ ame aɖeke awɔ kluvie alo aɖoe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le ma vovovoawo nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aɖeke ɖe enu, ahe to nɛ ahaɖi gbɔe o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe vɔnudrɔ̃fewo hena ɖɔɖɔɖowɔwɔ siwo ku ɖe efe ablɔɖevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 9-LIA

Womalé ame aɖeke akpasesɛtɔe, azi edzi ɖe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɖe adzemadze dzi o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɖo hekplɔe yi dukɔa fe vɔnudrɔ̃fe, afisi vɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɖe efe gomekpɔkpɔ, efe ɖɔɖeasiwo kple hlɔnya ɖesiaɖe fomevi si woatsɔ ɖe enu la me nɛ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 11-LIA

1. Womabu ame aɖeke agɔdzelaɛ le wɔna aɖe si to nuɖeɖi me nɛ la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aɖeke agɔdzelaɛ ɖe nuwɔna aɖe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aɖeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aɖeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 12-LIA

Ame aɖeke mekpɔ ma atɔ sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aɖeke mekpɔ ma ato ma aɖeke dzi anya nu tso ame aɖe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti

o. Nenema ke ame aḑeke mekpɔ mɔ afo ɖi ame bubu ŋkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɖe mɔ be ame aḑe si ŋu woaḑe afo sia fomevi ɖo la, nauti eḑokui ta faa se la ŋudɔwɔwɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aḑi tsa ayi dukɔ ɖesiaḑe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.

2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ŋu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si ava yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitsofe.

2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva eme be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ŋu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoḑowo ŋu o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.

2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ dukɔmevinyenye le ame aḑeke si o, eye womaxe mɔ na ame aḑeke si di be yeatɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ŋutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ŋu aḑe srɔ la si be woaḑe amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woaḑe wo nɔewo. Nenema ke woagate ŋu agbe wo nɔewo hã faa.

2. Womazi srɔḑeḑe ɖe ame aḑeke dzi o. Ele be srɔḑeḑe la nanye srɔḑela eveawo fe didi.

3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɖesiaḑe fe dɔḑeasi be woakpɔ fome ɖesiaḑe fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nunɔamesi ate ŋu anɔ ame ɖeka si eye woagae ŋu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.

2. Womatsɔ akpasesẽ axɔ ame aḑeke fe nunɔamesi si le esi la o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eḑokui si le ablɔḑe me, awɔ efe dzitsinya ŋudɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze enu la nu. Ablɔḑemɔnu sia gɔmee nye be ame aḑe ate ŋu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ eḑokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ŋuti le adzame alo gaglãgbe to mɔ ɖesiaḑe nu mɔxexe manɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eḑokui si eye wòaḑe efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia lɔ susuwɔwɔ le ame ɖokuisi le ablɔḑe me ɖe eme. Esia gɔmee nye be ame aḑeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo

hekpe de susu siwo do go tso nyagbefāde de siade fomevi me kaka me. Le wōna siawo me la, lifowo kura gō hā manye mōxenu o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le nutifafa me fe abode mōnukpōkpō, li na amesiamе.
2. Womazi ame adeke dzi be woano habōbō ade me o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 21-LIA

1. Gomekpōkpō le dukōmevi de siade si le efe dukō fe dziḡuḡunyawo me. Ate nū anye eya nuto alo ametiatia aḡo wo tefe le akōdada me.
2. Mōnukpōkpō li na dukōmevi de siade sōsō be woakpō gome le kpekpedeḡu siwo keḡ dziḡuḡu nana dukōmeviwo katā la xōxō me.
3. Dziḡuḡu de siade fe nuse fe soti le efe dukōmeviwo sime. Woadе nuse sia afia le xeyixi tōxewo dzi to ametiakōdada siwo wowōna le ḡḡo nyui me. Le akōdada siawo me la, dukōmevi siwo katā dze ada ako la, ade nu aḡaka me le adzame alo to akōdada mōnu bubu ade si dzi woda asi ḡo nḡḡawōwō me.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 22-LIA

Hadomegbenō kple dedienō fe gomekpōkpō li na dukōmevi de siade. Ehiā be dukōmevi de siade nakpō esia ade dzeii kōtē to nunyanya tso efe dukō la fe deḡawōwō kadodo kple gbetadukōwō nuti. Nenema ke wogahiā hā be wōanya nu tso kpekpedeḡu siwo efe dukō la xōna tso dukō bubuwo gbō le ga, hadomegbenō kple deḡonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuḡo si le vevie nuto la nuti.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 23-LIA

1. Dōwōwō fe mōnukpōkpō li na amesiamе faa. Amesiamе atia dōwōna si nyo ne la. Ati efe dōwōwō fe dzidzemekpōkpō yome eye wōauli amemaxōmaxō de dō me ta vevie.
2. Fetu deka fomeviwo xōxō de dōwōna deka fomevi ta le afisiafi, fe mōnukpōkpō li na amesiamе, vovototomanōmee.
3. Fetu nyui xōxō fe mōnukpōkpō li na amesiamе. Esia awō be dōwōla la nate nū akpō eya nuto, srōa kple viawo dzi dzidzemetō abe alesi wodze amegbetō be wōano agbe nḡdzedzekpōtō la ene. Eye ne ehiā kura hā la woado alō abe hadomegbenō fe viḡe ene.
4. Amesiamе kpō mō aḡo dōwōlawo fe habōbō anyi alo age de de siade si woḡo anyi xoxo la me de efe dzidzemekpōkpō mōnuwo taviuli ta.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 24-LIA

Mōnukpōkpō li na amesiamе si nye dziḡuḡuḡuḡuḡu be woana gbōḡemee to mōkeke nanae me le xeyixi tōxē aḡewo dzi gake woaxe fetu dedi ne. Woadе ga adeke le efe fetu la me de xeyixi siwo me menō dō me la ta o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 25-LIA

1. Agbenō dzidzemetō fe mōnukpōkpō li na amesiamе bena efe lāme nana sesie, eya nuto, srōa kple viawo nana dedie to nuḡuḡu, nutata, xōtutu, atikenya, kple kpekpedeḡunana bubu fomevi siwo hiā le hadomegbenō me la xōxō me. Ne dōwōna mele ame ade si o la, mōukpōkpō li ne be ne edze dō alo zu

wɔameto, srɔ̃a ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aɔe dzo ɔe edzi si awɔe be magate ɲu awɔ naneke le eɔokui si o hã la, woakpɔ kpekpeɔɲu.

2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwo kple ɔeviwo eye woana kpekpeɔɲu wo. Ele be woakpɔ ɔevi siwo dzilawo ɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meɔe wo nɔewo ɔe ɔɔɔ nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 26-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be wɔaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔmedzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔmedzesuku fe hehe. Ele be mɔnukpɔkpɔ nana anyi na hehexɔxɔ le aɔaɲudɔwo kple ɔɔwɔna tɔxɛwo me. Le sukukɔkɔwo dede gome la, woaɔe mɔ na amesiwo ɲu ɲutete le la be woage ɔe hehexɔfe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɔɔɔzinu nanye be woatu amegbetɔ ɔesiade ɔo hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔkpɔ kple efe ablɔɔɔmenɔɔ fe gɔmeɔokpe nakpɔ ɲɔyiyi to bubudede gɔmeɔokpe sia ɲu me. Esia ahe nugɔmesese, dzidodo kple xɔlɔwɔwɔ ade dukɔwo, gbegbɔgbɔwo kple xɔseha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔɔ fe nuwɔnawo nahe ɲutifafa va xexeeame godoo.

3. Dzilawo kpɔ mɔ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔɔ fe gomekpɔkpɔ li na amesiame. Esia gɔmee nye bena, mɔnukpɔkpɔ li na amesiame be woakpɔ gome le viɔe siwo hã dona tso dzɔdzɔmenuwo ɲuti nunya kple aɔaɲudɔwɔnawo me.

2. Mɔnukpɔkpɔ li be woauli ame aɔe fe nutovɛ ta to se ɲudɔwɔwɔ me. Nutovɛ sia ate ɲu anye agbalɛɲɔɲɔ, hakpakpa alo aɔaɲu nu bubu ɔesiade fomevi si nye ame la fe asinudɔwɔwɔ si ɲuti tɔnyenye le nɛ.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 28-LIA

Gomekpɔkpɔ li na amesiame be wɔana efe dukɔ me habɔɔwɔ alo dutahabɔɔ siwo me amewo fe mɔnukpɔkpɔwo kple ablɔɔɔvinyenye fe nyati siwo dzi mietɔ asii le Kpeɔɔɔdzinya sia me la xɔ anyinɔ ɔo blibo.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 29-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔ me ɲɔyidɔwɔ wɔwɔ mekpɔ dukɔmevi ɔesiade fe ɲkume le afisi efe ablɔɔɔvinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔbɔe le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɔɔvinyenye ɲuti ɔɔwɔwɔwɔ me la, wɔanye amesi awɔ ɔe ɔɔɔ siwo dzaa dzi sea da asi ɔo la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔkpɔwo kple ablɔɔɔmenɔɔ si hea agbe nyui nɔɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔsɔminasɔe fe wɔnawo fo ke ɔe to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔnukpɔkpɔ kple ablɔɔɔvinyenye ɲuti ɔo le mɔnu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɔɔɔzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEɔDODZINYA ɔOɔO 30-LIA

Mele be ame aɔe nade naneke si le Kpeɔɔɔdzinya sia me la gɔme abe dukɔ ɔeka aɔe kon tɔ wɔnye ene o. Medze be ameha alo ame ɔeka aɔe natsɔe abe mɔnukpɔkpɔ ene awɔ wɔna aɔe alo aɔe afɔ aɔe si agblɛ nu le gomekpɔkpɔ kple ablɔɔɔmɔnu siwo woxlɛ fia le Kpeɔɔɔdzinya sia me la ɲuti o.